

Til Ligestillingsudvalget
Kopi til minister for ligestilling og kirke

Vedr.: Beslutningsforslag B 28 – Samling 2012-13 – om indføjelse af kategorien "kønsidentitet" i al ligestillingslovgivning og antidiskriminatorisk lovgivning

10. januar 2013

LGBT Danmark, Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner, hilser det fremsatte beslutningsforslag velkommen og **anbefaler det vedtaget og udmøntet i lovgivningen.**

Da sprogbugen vedrørende kønsidentitet og transpersoner i en vis grad er præget af uklarhed og uensartethed, finder Landsforeningen det væsentligt at det præciseres – som fortolkningsbidrag til domstolene – hvad det er for former for diskrimination, der skal beskyttes imod.

Fortolkningsbidrag

Det enkelte menneske har en indre følelse af, hvilket køn det er. Det kan være mandligt, kvindeligt eller falde udenfor disse to kategorier. Dette kaldes her, for enkelheds skyld, det indre køn. Det enkelte menneske udtrykker også sit køn udadtil på forskellig vis, f.eks. ved påklædning, frisure, makeup, tale og manerer. Hvad, vi betragter som udtryk for mandligt og kvindeligt, er ikke givet, men varierer over tid og fra kultur til kultur. Dette kaldes her kort det udtrykte køn. Kønnen kommer også til udtryk gennem kroppen, f.eks. på genetisk niveau og ved ydre kønstegn. Dette kaldes her kort det kropslige køn. For de fleste mennesker er det indre køn, det udtrykte køn og det kropslige køn det samme og enten mandligt eller kvindeligt. Det er at være ciskønnet – at være en ciskønnet mand eller en ciskønnet kvinde.

For transpersoner er der imidlertid en uoverensstemmelse mellem disse køn.

En transseksuel er en person, hvis indre køn adskiller sig fra det køn, pågældende blev tildelt ved fødslen, og som derfor ønsker at leve og blive anerkendt som kønnen svarende til det indre køn.

En transvestit er en person, der i påklædning, adfærd m.v. udtrykker det modsatte køn end det kropslige køn, og hvis indre køn i større eller mindre grad adskiller sig fra det køn, pågældende blev tildelt ved fødslen.

En interkønnet er en person, hvis kønskromosomer og/eller indre og/eller ydre kønsorganer ikke entydigt er enten mandlige eller kvindelige.

Der findes mange former for ikke-ciskønnethed, dette er blot eksempler.

Det enkelte menneske har endvidere et juridisk køn. Dette tildeles ved fødslen og er enten kvindeligt eller mandligt. Det er altså i udgangspunktet omverdenen, der gennem lovgivningen definerer det juridiske køn.

Som eksempler på diskrimination kan nævnes 1) en transkønnet person, der nægtes en serviceydelse på grund af sin påklædning, eller 2) en transkønnet person, hvis arbejdsgiver ikke anerkender dennes indre køn.

I det første tilfælde sker diskriminationen på grund af en viden eller en formodning om, at der er en uoverensstemmelse mellem det udtrykte køn og det kropslige køn. Det er ikke således, at personer med mandlig påklædning eller med kvindelig påklædning diskrimineres. Heller ikke at personer med mandlig krop eller med kvindelig krop diskrimineres. Det er **kombinationen** af ét udtrykt køn og et andet kropsligt køn, der fører til diskriminationen.

I det andet tilfælde kunne der f.eks. være tale om en arbejdsgiver, som ikke tillader en påklædning/uniform og/eller en tiltaleform, der svarer til medarbejderens indre køn, som medarbejderen ønsker at leve i. Bevæggrunden vil typisk være, at det indre køn, som medarbejderen ønsker at leve i, ikke stemmer overens med det kropslige køn eller det juridiske køn. Det vil sige, at arbejdsgiveren ikke anerkender medarbejderens kønsidentitet – at medarbejderen er transperson, men behandler vedkommende som ciskønnet. Igen er der ikke tale om at diskriminere personer, der føler sig som mænd, eller personer, der føler sig som kvinder, eller personer med mandlige eller kvindelige kroppe eller personer med mandlige eller kvindelige personnumre. Der er tale om, at en person, der føler sig som ét køn, men har en krop af modsat køn, står ringere end en ciskønnet person.

For at forstå det urimelige i handlingen, kan enhver gøre det tankeeksperiment, at en arbejdsgiver sagde til en ciskønnet, mandlig medarbejder, at denne skulle bære kvindelig uniform og tiltales som kvinde.

Som det fremgår, er der ikke tale om kønsdiskrimination i form af forskelsbehandling mellem ciskønnede kvinder og ciskønnede mænd. Der er derimod tale om diskrimination i form af forskelsbehandling mellem ciskønnede og ikke-ciskønnede – altså diskrimination af transkønnede personer.

Landsforeningen håber med disse eksempler og bemærkninger at have tydeliggjort behovet for, at kategorien "kønsidentitet" indføres i al ligestillingslovgivning og antidiskriminatorisk lovgivning, som foreslået i beslutningsforslaget.

Landsforeningen gør opmærksom på, at rækken af love nævnt i beslutningsforslaget, hvori indførelsen af "kønsidentitet" skal foretages, ikke er fuldstændig. F.eks. er lov om forskelsbehandling på grund af race, køn, seksuelle orientering m.v. ikke nævnt i beslutningsforslaget.

Landsforeningen må desværre bekræfte bemærkningerne til beslutningsforslaget om, at Danmark på dette område halter bagud i forhold til mange andre lande. Således har mange lande i dag indført beskyttelse på området kønsidentitet, f.eks. Tyskland, Slovakiet, Spanien, Sverige, UK i EU og de nyere lovgivninger i Albanien, Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien.

Landsforeningen vil i den forbindelse henvise til de mange direktiver, resolutioner, anbefalinger, rapporter m.v. fra FN, EU, Europarådet og andre [1] om specifikt at indføre kønsidentitet/transkønnethed som beskyttelsesgrund i lovgivningen.

Med venlig hilsen

LGBT Danmark

Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner

Vivi Jelstrup
Landsforperson

Vibe Grevsen
Transpolitisk talsperson

Søren Laursen
Retspolitisk talsperson

LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner

NGO in special consultative status with the economic and social council of the United Nations

NYGADE 7 • POSTBOKS 1023 • 1007 KØBENHAVN K • TLF. 33 13 19 48

LGBT@LGBT.DK • WWW.LGBT.DK

Noter

1. Direktiver, resolutioner, anbefalinger, rapporter m.v.

1. **EU direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser**
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:373:0037:0043:DA:PDF>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=13676#bm13676>
2. **EU's ligestillingsdirektiv 2006/54/EF fra Europa-Parlamentet af 5. juli 2006**

Ifølge Domstolen kan anvendelsesområdet for princippet om ligebehandling af mænd og kvinder ikke indskrænkes til at omfatte forbud mod den forskelsbehandling, som følger af, at den pågældende tilhører det ene eller det andet køn.

Som følge af hensigten med princippet og arten af de rettigheder, det søger at sikre, finder det også anvendelse på den forskelsbehandling, der udspringer af den pågældendes kønsskifte.

 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:204:0023:0036:DA:PDF>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=13623#bm13623>
3. **EU's asyldirektiv P7_TA(2011)0469 af 27. oktober 2011 om minimumsstandarder for anerkendelse af asyl**

Under pkt. 29, i artikel 10 og i begrundelsen anføres specifikt kønsidentitet.

 - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2011-0469&language=DA&ring=A7-2011-0271>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=14040#bm14040>
4. **Europa-Parlamentets betænkning af 8. marts 2011 om ligestilling i 2010 mellem kvinder og mænd i EU**

I relation til transkønnede er det især værd at hæfte sig ved punkt 60 og 65: 60) opfordrer medlemsstaterne og Kommissionen til at tage særligt hensyn til de grupper af kvinder, der er mest udsatte: handicappede, ældre, indvandrere, lesbiske, biseksuelle og transkønnede. 65) bemærker, at transkønnede personer fortsat udgør en stærkt marginaliseret og forfulgt gruppe, der udsættes for en høj grad af stigmatisering, udstødelse og vold, som rapporteret af Agenturet for Grundlæggende Rettigheder; opfordrer indtrængende Kommissionen og medlemsstaterne til at følge agenturets henstillinger om en stærkere og tydeligere beskyttelse mod diskrimination på grund af kønsidentitet.

 - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2011-0029+0+DOC+PDF+V0//DA>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=13680#bm13680>
5. **Europa-Parlamentet opfordrede den 16. december 2010 til beskyttelse af LGBT-personers menneskerettigheder på verdensplan**

- <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT%20REPORT%20A7-2010-0339%200%20DOC%20XML%20V0//DA>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=13509#bm13509>
- 6. Europa-Parlamentets rapport af 9. juli 2010:
Transgender Persons Rights in the EU Member States**
- <http://www.lgbt-ep.eu/wp-content/uploads/2010/07/NOTE-20100601-PE425.621-Transgender-Persons-Rights-in-the-EU-Member-States.pdf>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=820&aid=13323#bm13323>
- 7. EU's værktøjskasse af 17. juni 2010 om LGBT menneskerettigheder**
I Rådet for Den Europæiske Union har Menneskerettighedsgruppen den 8. juni 2010 vedtaget og derefter offentliggjort et værktøjssæt til fremme og beskyttelse af alle menneskerettigheder for lesbiske, bøsser, bi- og transseksuelle (LGBT-personer).
- <http://register.consilium.europa.eu/pdf/da/10/st11/st11179.da10.pdf>
 - <http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=1224&aid=13313#bm13313>
- 8. Europarådets konvention – CM(2011)49 – vedtaget den 7. april 2011 af
Ministerkomitéen i Europarådet om forebyggelse og bekæmpelse af vold
mod kvinder og vold i hjemmet**
Konventionen er den første juridisk bindende internationale aftale nogensinde, som omfatter seksuel orientering og kønsidentitet og bekræfter dermed, at lesbiske, bøsser, biseksuelle, trans- og interkønnede – LGBTI – personers rettigheder udgør en integrerende del af de universelle menneskerettigheder.
- <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1772191>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=1224&aid=13747#bm13747>
- 9. Europarådets tidligere menneskerettighedskommissær, Thomas
Hammarbergs rapport af 29. juli 2009 med 12 anbefalinger, som bør være
gældende for alle transkønnede i Europa**
- <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1476365>
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=703&aid=13037#bm13037>
- 10. Europarådets anbefaling CM/Rec(2010)5 af 31. marts 2010:
Bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af seksuel orientering eller
kønsidentitet**
- http://jm.schultzboghandel.dk/upload/microsites/jm/ebooks/andre_publ/ministerkomitéens%20rekommandation.pdf
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=703&aid=13002#bm13002>
- 11. Europarådet den 27. juli 2011:
Combating discrimination on grounds of sexual orientation or gender
identity: Council of Europe standards**
Indeholder vedtagelser og anbefalinger fra Europarådet inden for LGBT-området.
- http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2590
 - <http://www.thranesen.dk/?cat=820&aid=13897#bm13897>
- 12. Europarådet rapport af 23. juni 2011:
Diskrimination på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i Europa**

Se ikke mindst udtalelserne i forordet af menneskerettighedskommissær, Thomas Hammarberg

- http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=703&aid=13828#bm13828>

13. Europarådets til dato største undersøgelse om homofobi, transfobi og diskrimination på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i Europarådets 47 medlemslande

23. juni 2011.

- http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=820&aid=13828#bm13828>

14. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols pressemeddelelse af marts 2012 med oversigt over 13 sager om transforhold, som Domstolen har behandlet

- http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/6E6BB0DC-A41D-4ADB-94B3-37407490C629/0/FICHES_Les_droits_des_transsexuels_EN.pdf
- <http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=901&aid=14324#bm14324>

15. FN's generalsekretær, Ban Ki-moon udtalte den 25. januar 2011 bl.a.:

Vi må afvise forfølgelse af mennesker på grund af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet.

- <http://www.un.org/sg/statements/?nid=5051>
- <http://www.thranesen.dk/?cat=821&aid=13605#bm13605>

16. FN's Højkommissær for Menneskerettighedsrapport A/HRC/19/41 af 17. november 2011 om diskriminerende love og praksis vedrørende vold mod personer pga. deres seksuelle orientering og kønsidentitet

Hænger sammen med resolution A/HRC/17/19. (Omtalt som punkt 7).

- http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=821&aid=14184#bm14184>

17. FN's Menneskerettighedsråd vedtog den 15. juni 2011 resolution A/HRC/17/19 om menneskerettigheder, seksuel orientering og kønsidentitet

Hænger sammen med FN rapport A/HRC/19/41 af 171111. (Omtalt som punkt 6).

- <http://www.equal-jus.eu/node/568>
- <http://www.thranesen.dk/?cat=820&aid=13831#bm13831>

18. Yogyakarta principperne af 26. marts 2007 om seksuel orientering og kønsidentitet

- http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_en.htm
- <http://www.thranesen.dk/?cat=703&aid=8125#bm8125>

19. NGO'ers fælleserklæring om seksuel orientering, kønsidentitet og menneskerettigheder fremsat for FN's Menneskerettighedsråd den 22. marts 2010

- <http://www.equal-jus.eu/node/267>
http://www.ilga-europe.org/media_library/ilga_europe/issues/ilga_europe_s_global_work/unngo_joint_statement_hrc_2011

- <http://www.thranesen.dk/?cat=821&aid=13750#bm13750>

20. Den norske regerings handlingsplan:

Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2009-2012 Udgivet 25. juni 2008.

To steder er der imidlertid afsnit specifikt om transpersoner. De gengives herunder.

1.4 Politikken mod diskriminering – side 11

Diskrimineringslovgivningen

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i sin praksis lagt til grunn at et vern mot diskriminering av transpersoner må innfortolkes i vernet mot kjønnsdiskriminering gitt i likestillingsloven. Denne praksis en er for øvrig i samsvar med den fortolkningen Den europeiske menneskerettsdomstol har av den europeiske menneskerettskonvensjonen, og EF-domstolens fortolkning av EUs direktiv om likebehandling av menn og kvinner.

Tiltak 51 Bedre oppfølging av barn og ungdom med alternativ kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk - Side 39

I Norge er det ingen systematisk oppfølging av barn og ungdom med alternative kjønnsuttrykk eller -identiteter, det vil si som «transer». Det sexologiske fagmiljøet har uttrykt bekymring for at det foregår diagnostisering, behandling og sykeliggjøring av mennesker som kunne hatt godt utbytte av mer desentralisert oppfølging. Ofte er det slik at disse unge blir henvist til helsetjenestene på grunn av omgivelsenes reaksjoner på barnets uklare eller mangende identifisering med tradisjonelle kjønnsstereotyper eller på at barnet overskrider tradisjonelle stereotype kjønnsuttrykk. For å unngå å forsterke skyld og skam hos barna det gjelder, er det viktig at personell i helse- og omsorgsektoren har kunnskaper og metodikk til å forstå den unges kjønn på en nyansert og ikke sykeliggjørende måte. I de sexologiske fagmiljøene er det gode erfaringer med lokale tiltak rettet mot de i barnets omgivelsene som forstyrres av barnets atferd, for eksempel familie, barnehage eller skole. Barne- og likestillingsdepartementet skal i løpet av 2009, sammen med berørte departementer, vurdere tiltak på dette området.

Gjennomføring: 2009-2012

Ansvarlig: BLD

- <http://www.ft.dk/samling/20111/almdel/suu/bilag/476/1158265.pdf>

21. Rigsadvokatens redegørelse - J.nr. RA-2006-120-0033 - af april 2008 om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og nr. 7, samt sager om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.

Pkt. 4.4.1. Sager, hvor der er rejst tiltale/endeligt afgjorte sager (Side 14 - 15)

I sagen havde en direktør, der samtidig var bestyrelsesmedlem i et aktieselskab, som drev en "Bang & Olufsen"- forretning, overtrådt lovens § 1, stk. 1, ved at have nægtet at betjene en mandlig transvestit, der indfandt sig i butikken iklædt kjole, på samme vilkår som andre, idet han oplyste prisen på en pladespiller til 10.000 kr. og bl.a. udtalte: "det er altså prisen, og så er du i øvrigt ikke velkommen i butikken, så lange du har det tøj på" og "hvis du går hjem og tager din mors tøj af, kan det være vi finder en bedre pris". Direktøren har den 24. august 2007 vedtaget et bødeforelæg på 2.000 kr. i anledning af

overtrædelsen, og aktieselskabet har den 14. september 2007 vedtaget en bøde på 1.000 kr., jf. lovens § 3.

- http://www.rigsadvokaten.dk/media/dokumenter/Redegorelse_hatecrime_-_April_2008.pdf
- <http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=677&aid=8834#bm8834>

22. Hadforbrydelser i Danmark – vejen til en effektiv beskyttelse.

Udredning nr. 8 af 7. februar 2011 fra Institut for Menneskerettigheder – IMR Afsnit 7.3. Omfanget af den strafferetlige beskyttelse (anbefaling nr. 2), hvor IMR anbefaler en nærmere afklaring af, hvilke tilhørsforhold til bestemte grupper straffelovens § 81, nr. 6, omfatter.

- <http://menneskeret.dk/files/pdf/Publikationer/IMR-Udr-8-Hadforbrydelser.pdf>
- <http://www.thranesen.dk/?cat=654&aid=13621#bm13621>

23. Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2010

- http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2011/Offerrapport_2010.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=654&aid=14163#bm14163>

24. Homophobia, Transphobia and Discrimination on grounds of Sexual Orientation and Gender Identity 2010.

- http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1286-FRA-LGBT-report-update2010.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=654&aid=13476#bm13476>

25. Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States Part II - The Social Situation. (31. marts 2009).

- http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/397-FRA_hdgso_report_part2_en.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=654&aid=12021#bm12021>

26. Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States. Part I - Legal Analysis. Juni 2008

- http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/192-FRA_hdgso_report_Part%201_en.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=654&aid=8952#bm8952>

27. Transgender Law & Policy Institute – TLPI

Non-Discrimination Laws that include gender identity and expression: Oversigt over hvilke stater i USA, der har indført diskriminationslove, der inkluderer kønsidentitet – gender identity – og kønsudtryk –gender expression – lovenes betegnelser og link til dem.

<http://www.transgenderlaw.org/ndlaws/index.htm>

28. Regeringsgrundlaget af 3. oktober 2011 for regeringen vedrørende ligestilling, seksuel orientering, kønsskifte og etnisk ligestilling

I afsnittet underafsnittet "Seksuel ligestilling" i afsnittet "Ligestilling og mangfoldighed" omtales transkønnede indirekte under begrebet "andre grupper" i teksten:

Regeringen vil styrke indsatsen med at registrere, opklare og forebygge hate crimes mod homoseksuelle og andre grupper.

I samme afsnit anføres følgende om kønsskifte:

Regeringen vil undersøge reglerne om kønskorrigerende behandling, herunder mulighederne for at foretage juridisk kønsskifte uden krav om kirurgiske indgreb.

- http://www.statsministeriet.dk/publikationer/Et_Danmark_der_staar_sammen_11/Regeringsgrundlag_okt_2011.pdf
- <http://www.thranesen.dk/?cat=701&aid=13973#bm13973>